

Főoldal > ... > Az Ön Jogi > A Kiskorúak Jogi Bírósági Eljárásokban > Germany

A kiskorúak jogai bírósági eljárásokban

Tartalomszolgáltató:

Németország

Németország

Németországban különleges szabályok és eljárások vonatkoznak a kiskorúakat érintő, bíróság elé vitt jogi ügyekre. Ezek célja az érintett fiatalok jogainak és érdekeinek védelme. A kiskorúak gyermekek és 18 év alatti fiatalkorúak.

1. A kiskorúak jogképessége

A gyermekek főszabály szerint a születésüktől kezdve részt vehetnek polgári peres eljárásokban felperesként vagy alperesként. A polgári peres eljárások a magánjogok – például egy bérleti szerződésből eredő jogok – érvényesítése céljából bíróság előtt indított eljárások.

Általában véve azonban a bíróság előtti eljárásra való jogosultság csak 18. életév betöltésével szerezhető meg. Ez azt jelenti, hogy csak ettől a ponttól kezdve lehet önállóan eljárni az eljárásokban, például keresetek vagy követelések benyújtása céljából. Mielőtt a kiskorúak betöltenék 18. életévüket, törvényes képviselőiknek – általában a szülőknek – kell elvégezniük ezeket az eljárási cselekményeket a nevükben.

Fennállnak azonban bizonyos kivételek:

- A kiskorúak munkaviszonyával kapcsolatos jogvitákban a kiskorú hét éves korától kezdve bíróság előtti eljárásra jogosultnak tekinthető.
- A családjogi bíróságok előtt például tartási követelésekkel vagy láthatási joggal kapcsolatos eljárásokban a kiskorúak 14 éves kortól cselekvőképesnek minősülnek. Ez azt jelenti, hogy 14. születésnapjuktól kezdve saját maguk gyakorolhatják eljárási jogaikat. Ezt követően kérhetik az eljárás megindítását, és megkaphatják például az eljáráshoz kapcsolódó írásbeli beadványokat, és joguk van a dokumentumokhoz való hozzáféréshez.

2. A kiskorúakat érintő eljárásokra vonatkozó kiigazított eljárási szabályok

2.1. Polgári peres eljárások

Ha a gyermek felperesként vagy alperesként részt vesz egy polgári peres eljárásban, a gyermek helyett a törvényes képviselőt – általában a gyermek szüleit – hallgatják ki. Ha azonban a kiskorú felperes vagy alperes már betöltötte a 16. életévét, a bíróság saját belátása szerint dönthet úgy is, hogy magát a kiskorút is kikérdezi.

2.2. Eljárások a családjogi bíróságok előtt

A családjogi bíróságok előtti eljárások esetében, különösen a felügyeleti joggal és a láthatással kapcsolatos ügyekben, különös szabályokat kell alkalmazni, amelyeket a kiskorúak részvételével vagy bevonásával dolgoztak ki. Ezek közé tartozik mindenekelőtt a bíróság azon kötelezettsége, hogy életkorától függetlenül személyesen hallgassa meg a gyermeket, és a gyermekről saját benyomást szerezzen. Erre a meghallgatásra általában a gyermek törvényes képviselőinek jelenléte nélkül kerül sor. Emellett a bíróságnak gyakran meg kell hallgatnia az ifjúságvédelmi hivatalt (*Jugendamt*) és személyesen a szülőket is. Ha a gyermek érdekei úgy kívánják, a bíróságnak megfelelő ügygondnokot kell kijelölnie a gyermek számára. Ezt a személyt közösen „gyermekjogi képviselőnek” (*Anwalt des Kindes*) is nevezik, és az a célja, hogy az eljárásban a gyermek érdekeit képviselje.

2.3. Büntetőeljárások

2.3.1. Fiatal alperesek

Kiskorúak csak akkor jelenhetnek meg alperesként a büntetőeljárásban, ha a bűncselekmény elkövetésekor betöltötték a 14. életévüket. A fiatalkorúakra vonatkozó különös büntetőjog (*Jugendstrafrecht*) azokra az alperesekre vonatkozik, akik a bűncselekmény elkövetésének időpontjában 14. életévüket betöltötték, de még nem töltötték be 18. életévüket. Azon serdülők esetében, akik a bűncselekmény elkövetésekor 18 évesnél idősebbek, de 21. életévüket még nem töltötték be, az egyén személyes fejlettségi szintjétől vagy a bűncselekmény jellegétől függően alkalmazható a fiatalkorúakra vonatkozó büntetőjog. A fiatalkorúakra vonatkozó büntetőjog nemcsak az intézkedéseknek és a lehetséges szankcióknak a felnőtt büntetőjogban foglaltaknál szélesebb körét biztosítja, hanem a bírósági eljárások lefolytatására vonatkozó különös rendelkezéseket is tartalmaz. A fiatalkorúakra vonatkozó büntetőjog rendelkezéseinek célja, hogy figyelembe vegyék a fiatal vádlottak fejlettségi szintjét. A kiskorúak elleni büntetőeljárások elbírálására a fiatalkorúakra szakosodott bíróságok (*Jugendgerichte*) rendelkeznek hatáskörrel. Főszabály szerint a fiatalkorúak jogi támogató hivatala (*Jugendgerichtshilfe*), amely az önkormányzati gyermek- és ifjúságvédelmi hivatal (*Kinder- und Jugendhilfe*) szociális szolgálata, szintén részt vesz a bírósági eljárásban. A fiatalkorúak bírósági tárgyalásai nem nyilvánosak. A kiskorú vádlottak jogaira vonatkozó további információk [itt található](#).

2.3.2. Kiskorú áldozatok és tanúk

A büntetőeljárásokban külön szabályok vonatkoznak azon 18 év alatti gyermekek és fiatalok védelmére, akik bűncselekmény tanúi vagy áldozatai voltak. E szabályok célja annak megakadályozása, hogy az egyén további traumát szenvedjen el. A kiskorú sértettet érintő meghallgatásokat, kikérdezéseket és egyéb nyomozási cselekményeket például különösen gyorsan kell lefolytatni. A bírósági meghallgatás során a 18 év alatti tanúkat csak a bíró hallgathatja ki. Az eljárásban részt vevő minden más félnek, aki jogosult kérdéseket feltenni, a bírón keresztül kell feltennie kérdéseit. Az ismételt kikérdezés elkerülése érdekében a 18 év alatti tanúk esetében lehetővé kell tenni videó- és hangfelvételek készítését. Sok esetben a kiskorú áldozat által a vizsgálóbíró előtt tett nyilatkozatról készült videofelvételek helyettesíthetik a tanúvallomást a bírósági tárgyaláson. Azok a 18 év alatti személyek, akik szexuális bűncselekmények vagy bizonyos erőszakos bűncselekmények áldozataivá váltak, jogosultak pszichoszociális támogatást kérni a tárgyaláshoz. Ez az intenzív támogatás szakértői iránymutatást és tájékoztatást, valamint a büntetőeljárás során nyújtott támogatást foglal magában, és az érintett személy számára ingyenes. Ha aggályok merülnek fel azzal kapcsolatban, hogy a vádlott jelenléte rendkívül káros hatással lehet a kiskorú tanú jóllétére, a bíróság elrendelheti, hogy a vádlott a tanú kihallgatása alatt hagyja el a tárgyalótermet. Kiskorú tanúk esetében az érintett személy kérelmére ki kell zárni a nyilvánosságot. Bizonyos esetekben a kiskorú sértettek közös felperesként is csatlakozhatnak a keresethez, és számukra ingyenesen rendelnek ki ügyvédet.

2.3.3. Gyermekek számára megfelelő tájékoztatás a büntetőeljárásokról

A Szövetségi Igazságügyi Minisztérium (*Bundesministerium der Justiz*) számos, a gyermekeknek megfelelő tájékoztató brosrát kínál, mint például a „*Du bist nicht allein*” („Nem vagy egyedül”) az óvodai és az általános iskolás korú gyermekek számára, valamint az „*Ich habe Rechte*” („Vannak jogaim”) a fiatalok számára. Ezek a kiadványok az életkornak megfelelő módon nyújtanak tájékoztatást a büntetőeljárásokról. A büntetőeljárásokkal kapcsolatos további információk a Szövetségi Igazságügyi Minisztérium weboldalán és a <http://www.hilfe-info.de/> oldalon található. A bűncselekmények kiskorú áldozatainak jogaira vonatkozó további információk [itt található](#).

3. A kiskorúakat érintő eljárások felgyorsítását célzó intézkedések

3.1. Eljárások a családjogi bíróságok előtt

A gyermek tartózkodásával, a gyermek láthatásával vagy a gyermek átadásával kapcsolatos eljárásokat, valamint a gyermekjólétre vonatkozó kockázatból eredő eljárásokat prioritásként kell kezelni és fel kell gyorsítani. Egy hónapon belül tárgyalást kell tartani, amelynek során a bíróság megvitatja az ügyet az érintett személyekkel. A bíróságnak arra kell törekednie, hogy megállapodást érjen el a szülők között. E célból elrendelheti, hogy a szülők vegyenek részt például az ifjúsági és jóléti ügynökség tanácsadó szolgálatai által nyújtott tanácsadásban vagy a közvetítés tárgyával kapcsolatos tájékoztató értekezleten. A láthatással kapcsolatos eljárások esetében a bíróságnak ezen időszak tekintetében ideiglenes láthatási szabályokat kell

hoznia.

3.2. Büntetőeljárások

Németországban a fiatalokkal szembeni szankciók végrehajtására külön szabályok vonatkoznak. A fiatalkorúakra vonatkozó büntetőjog fő célja, a rehabilitáció is meghatározó a kiszabott szankciók végrehajtása szempontjából. Ehhez figyelembe kell venni a fiatal bűnelkövetők sajátos szükségleteit és fejlettségi szintjét. A fiatalkorúakra vonatkozó büntetőjog értelmében a fiatalkorúakkal foglalkozó bíróságok különböző lehetséges szankciókkal élhetnek, ideértve a figyelmeztetéseket, az arra vonatkozó utasításokat, hogy az elkövető hogyan folytathatja életvitelét, a szociális képzéseken való részvételre vonatkozó utasításokat, a munkavégzésre vagy kártérítésre vonatkozó határozatokat, a (rövid távú) fogva tartást és – súlyos esetekben – a fiatalkorúak szabadságvesztés-büntetését. A fiatalkorúak szabadságvesztés-büntetését a fiatalkorú bűnelkövetők különleges intézményeiben hajtják végre, amelyek célja az életkornak megfelelő támogatás és oktatás biztosítása.

4. Több ágazatot érintő megközelítés

4.1. A kiskorú alperesekre gyakorolt hatás

A fiatalkorúakra vonatkozó büntetőjog elsődleges céljának elérése, nevezetesen a vádlott általi ismételt elkövetés megakadályozása érdekében különösen fontos, hogy a különböző szakmai szervezetek összehangoltan működjenek együtt a fiatalkorúakra vonatkozó büntetőeljárások keretében. Ennek az összehangolt megközelítésnek köszönhetően az ifjúságvédelmi intézkedések és a bíróságok válaszai célzottan az alperes egyéni helyzetéhez igazíthatók. A fiatalkorúak jogi támogatásával foglalkozó ügynökség például már az ügyész nyomozása során jelentést készít a terhelt személyiségéről és élethelyzetéről. Ezen információk alapján már a korai szakaszban megvizsgálják, hogy miként lehet a legjobban reagálni a bűncselekményre. A gyakorlatban az ifjúságvédelmi hivatalok, a rendőrség és az ügyészség közötti együttműködés különböző modelljei jöttek létre, amelyek segíthetnek az előírt eljárások optimalizálásában és felgyorsításában.

4.2. A World Childhood Foundation gyermekházai

A World Childhood Foundation „[gyermekházai](#)” kifejezetten a fizikai vagy szexuális erőszak áldozatává vált gyermekek és fiatalok igényeihez vannak igazítva. Ezek a létesítmények gyermekbarát, multidiszciplináris kapcsolattartó pontok a fizikai és szexuális erőszak kiskorú áldozatai számára. Az orvosok, pszichológusok, gyermek- és ifjúságvédelmi hivatalok, a rendőrség és a bíróságok közötti szoros együttműködés biztosítása révén a cél a kiskorú áldozatok ismételt kihallgatásának vagy vizsgálatának megakadályozása. Az első gyermekházat 2018-ban nyitották meg Lipcsében, de található gyermekházak Berlinben, Düsseldorfban, Heidelbergben, Ortenauban, Münchenben, Flensburgban, Schwerinben és Hamburgban is.

5. Szakemberképzés

5.1. Ügyvédek

Németország az ügyvédeknek szóló képzések széles körét kínálja, amelyek kiterjednek a kiskorúak bírósági eljárásokban való jogaira is. Az e jogokra vonatkozó tájékoztatás különösen a családjog, a büntetőjog és a közúti közlekedési jog területén dolgozó ügyvédek számára tartott kötelező szaktanfolyamokon keresztül valósul meg.

5.2. Bírák és ügyészek

A Német Igazságügyi Akadémia (*Deutsche Richterakademie*) számos képzést kínál a kiskorúak bírósági eljárások során fennálló jogairól. Ezek a tanfolyamok fiatal, új belépőknek és tapasztalt szakembereknek egyaránt szólnak. A résztvevők speciális ismereteket szereznek, és pszichológiai készségekkel kapcsolatos képzésben részesülnek.

A tanfolyamok olyan témákat ölelnek fel, mint a gyermekek és fiatalok meghallgatása és kihallgatása, a gyermekbántalmazás és a fiatalkorúak büntetőjoga. A cél az, hogy a bírák jobban tisztában legyenek a gyermekek és a fiatalok helyzetével és szükségleteivel, és felvértezzék őket a velük való bánásmódhoz és kommunikációhoz szükséges gyakorlati készségekkel. A képzéseken való részvétel önkéntes.

A családjogi ügyeket a családjogi bíróságok tárgyalják. Az ilyen eljárásokban a családjogi bíróságok bírái

különösen felelős szerepet töltenek be. A törvény konkrét követelményeket határoz meg a képesítésükre vonatkozóan. A vonatkozó jogi ismeretek mellett az ilyen bírának pszichológiával, különösen gyermekfejlődés-pszichológiával vagy a gyermekekkel való kommunikációval kapcsolatos, bizonyítható ismeretekkel is rendelkezniük kell, vagy indokolatlan késedelem nélkül meg kell szerezniük ezeket a készségeket.

A fiatalkorúakkal foglalkozó bíróságokon a büntetőjog területén dolgozó bírának és ügyészeknek képzettséggel és speciális képesítéssel kell rendelkezniük.

6. A gyermek mindenk felett álló érdeke

A szülőkkel és gyermekekkel kapcsolatos ügyekben – például a felügyeleti joggal és a láthatással kapcsolatos ügyekben – az eljárást a hivatalból történő vizsgálat elve (*Amtsermittlungsprinzip*) jellemzi, és a gyermek mindenk felett álló érdekének védelmére irányul. A gyermek mindenk felett álló érdekének elve irányadó elvként szerepel a polgári törvénykönyvben (*Bürgerliches Gesetzbuch*), és a szülőkkel és gyermekekkel kapcsolatos ügyekben hozott határozatoknak ezt figyelembe kell venniük. Ez fontos elv a szülői felelősségre vonatkozó valamennyi rendelkezés esetében.

Egyes határozatok esetében vannak olyan egyedi rendeletek, amelyek részletesebb rendelkezéseket tartalmaznak arra vonatkozóan, hogy hogyan kell figyelembe venni a gyermek mindenk felett álló érdekét. Ez azt jelentheti, hogy egy határozatnak:

- a gyermek mindenk felett álló érdekének a lehető leginkább meg kell felelnie (pl. az egyedüli szülői felügyelet átruházása esetén),
- a gyermek mindenk felett álló érdekét kell szolgálnia (pl. a szülőktől eltérő, gyermekhez kötődő személyekkel való érintkezés esetén),
- nem lehet ellentétesnek lennie a gyermek mindenk felett álló érdekével (pl. közös szülői felügyelet megállapítása esetén), vagy nem veszélyeztetheti a gyermek mindenk felett álló érdekét (pl. a szülői felügyelet visszavonása esetén).

A hivatalból történő vizsgálat elve azt jelenti, hogy a bíróság köteles minden olyan tényt hivatalból elbírálni, amely a határozathozatal szempontjából jelentőséggel bír. A bíróság tehát aktívan köteles biztosítani, hogy az eljárás során minden releváns tényt és körülményt figyelembe vegyenek annak érdekében, hogy a gyermek mindenk felett álló érdekét szem előtt tartva a lehető legjobb döntést lehessen hozni. Az ilyen eljárásokban a családjogi bíróságok fő feladata tehát az, hogy minden egyes esetben olyan döntést hozzanak, amely lehetővé teszi a gyermek mindenk felett álló érdekének lehető legjobb figyelembevételét.

7. A kiskorúakat érintő határozatok végrehajtása

7.1. A polgári jogi ügyekben hozott ítéletek végrehajtása

Főszabály szerint a kiskorúval szemben végrehajtható az ítélet. Ha a kiskorúnak van olyan vagyontárgya – például öröklés eredményeként –, amely tartozások kiegyenlítésére használható, e vagyontárgyak képezhetik végrehajtás tárgyát. Ilyen intézkedések megtételekor a bírósági végrehajtó nem léphet közvetlenül kapcsolatba a bíróság előtt cselekvőképtelen kiskorúval, hanem csak a kiskorú törvényes képviselőjével.

7.2. Büntetőeljárások

Németországban a fiatalokkal szembeni büntetőjogi szankciók végrehajtására külön szabályok vonatkoznak. A fiatalkorúakra vonatkozó büntetőjog célja a rehabilitáció, és figyelembe veszi a fiatal bűnelkövetők sajátos szükségleteit és fejlettségi szintjét. A fiatalkorú elkövetők szabadságvesztés-büntetését a fiatalkorú elkövetők különleges intézményeiben hajtják végre, amelyek célja az életkornak megfelelő támogatás és oktatás biztosítása. A büntetések általában enyhébbek, mint a felnőttekre kiszabott büntetések, és a fiatalkorú elkövetők társadalomba való visszailleszkedését kell célozniuk. A fiatalkorúakra vonatkozó büntetőjog alapján a bírák különböző lehetséges szankciókkal élhetnek, ideértve a figyelmeztetéseket, az utasításokat, a közszolgálatot, a (rövid távú) fogva tartást és a fiatalkorúak szabadságvesztés-büntetését.

8. Bírósági határozatok megtámadása

8.1. Eljárások a családjogi bíróságok előtt

Családi ügyekben azok a kiskorúak, akik nem rendelkeznek cselekvőképességgel a bíróság előtt, törvényes képviselőjükön keresztül hozzáférhetnek a megfelelő jogorvoslati lehetőségekhez. A rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségek lehetővé teszik az érintett személy számára a bírósági határozat megtámadását. A 14. életévüket betöltött gyermekek szintén jogosultak fellebbezést benyújtani az őket érintő valamennyi ügyben. Ha a gyermeket ügygondnokra bízta, a gyermek feladata, hogy megvitassa a bírósági határozatot a gyermekkel, és mérlegelje, hogy a gyermek érdekében kell-e fellebbezést benyújtani.

8.2. Büntetőeljárások

A kiskorú vádlottak széles körű joggal rendelkeznek ahhoz, hogy a fiatalkorúakra vonatkozó büntetőeljárás bármely szakaszában hozott intézkedések és határozatok felülvizsgálatát kérjék, ha úgy vélik, hogy jogukat megsértették. Ez magában foglalja az ítéletekkel szembeni különleges fellebbezéseket is. Ilyen fellebbezést a kiskorú szülei vagy törvényes képviselői is benyújthatnak. A kiskorú vádlottak jogaira vonatkozó további információk [itt találhatóak](#).

9. Örökbefogadás

Az örökbefogadással kapcsolatos határozatokat a bíróság hozza meg. A gyermek örökbefogadása esetén a gyermek- és ifjúságvédelmi ügynökség is részt vesz a folyamatban. Főszabály szerint tehát az örökbefogadási eljárásra a családjogi bíróság előtti eljárást megelőzően kerül sor. Az örökbefogadási eljárást kizárólag az ifjúságvédelmi hivatalok, a szövetségi állami ifjúságvédelmi hivatalok és az engedélyezett örökbefogadó ügynökségek végezhetik.

A 2021. április 1-je után megkezdett valamennyi nemzetközi örökbefogadási eljárást nemzetközi örökbefogadási ügynökségnek kell megszerveznie. A nemzetközi örökbefogadási ügynökségek közé tartoznak a szövetségi állami ifjúságvédelmi hivatalok központi örökbefogadási ügynökségei és az államilag jóváhagyott nemzetközi örökbefogadási ügynökségek. Ha az örökbefogadásra örökbefogadási eljárás nélkül került sor, a külföldi örökbefogadási határozat Németországban csak kivételes esetekben és szigorú feltételek mellett ismerhető el. Ezt az elismerést a bíróságnak kell kimondania.

A német jog szerint a gyermekeknek 14. születésnapjuktól kezdve hozzá kell járulniuk az örökbefogadáshoz. A törvényes képviselő hozzájárulását is be kell szerezni. 14 év alatti gyermekek esetében csak a törvényes képviselő adhat hozzájárulást. Ilyen esetekben a gyermek kívánsága is fontos.

A 16. születésnaptól kezdve az örökbefogadottak személyesen jogosultak megtekinteni okmányaikát, hogy tájékoztatást kapjanak családi hátterükről és életrajzukról. Jogosultak arra is, hogy az örökbefogadó szervtől támogatást kapjanak, ha családi hátterükről szeretnének tájékozódni.

Last update: 23/07/2025

E lap nemzeti nyelvű változatát az adott tagállam tartja fenn. Az Európai Bizottság szolgálata készíti el a fordításokat a többi nyelvre. Előfordulhat, hogy az eredeti dokumentumon az illetékes tagállami hatóság által végzett változtatásokat a fordítások még nem tükrözik. Az Európai Bizottság nem vállal semmifajta felelősséget az e dokumentumban szereplő vagy abban hivatkozott információk vagy adatok tekintetében. Az ezen oldalért felelős tagállam szerzői jogi szabályait a Jogi nyilatkozatban tekintheti meg.